

Research articles

The success of District Health system : case study of Yang Talat and Kuchinarai Districts, Kalasin Province

Sayan Kaewboonruang

Lecturer, Senior Professional Level,
Sirindhorn College of Public Health
Khon Kaen Province.

Boonruam Kaewboonruang

Registered Nursing,
Senior Professional Level Lecturer,
Sirindhorn College of Public Health
Khon Kaen Province.

Nicha Waenkhwaen

Lecturer Instructor,
Senior Professional Level,
Sirindhorn College of Public Health
Khon Kaen Province

Abstract

This study was qualitative research was to study the success of district health dystem: case study of Yang Talat and Kuchinarai districts, Kalasin province. The study aimed to explore how two districts succeeded in putting the health system into a good practice. The objectives were to survey the success of district health system, the key factors led to success, lessons learned and establishing a center for learning exchanging. Quantitative data was collected by using questionnaires from the 94 samples. The statistic included frequency, percentages, means and standard deviations. Qualitative data were collected by In-depth interview and the focus group from samples. 30 content analysis.

It was found that the administrators and of-ficers of Yang Talat district had a positive attitude towards the operating of networking. The expectation and satisfaction were at high level. The same results relating to attitudes and satisfaction were also found from the admin-istrators and officers at Kuchinarai district at the high level. The success of the two districts health systemic based upon the long term development and learning from proactive work. The service was in a form of community approach rather than waiting for the patients to come. The learning experience was from the multidisciplinary net-working. The health workers worked as a team. They helped each other to find the solutions to the problems in wide dimensions and cooperatively followed the Kalasin's

provincial policy which has aimed to create happy citizens and happy networking communities.

The study suggests that even though there are differences in contexts, among networks, every government section can happily work together if they value and care each other. The research conducted with good cooperation from the community can lead to a good learning process, particularly, the development from routine to research (R2R). The educational medical professionals and public health institute should include the concept of district health system networking in their teachings, particularly, based upon humanized health care.

Keywords : The success of operations; district health system

บทความวิจัย (Research articles)

ความสำเร็จของการดำเนินงานเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอ
(District Health System): กรณีศึกษา เครือข่ายสุขภาพระดับ
อำเภอยางตลาดและอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

สายัณต์ แก้วบุญเรือง

วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน)

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร

จังหวัดขอนแก่น

บุญร่วม แก้วบุญเรือง

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน)

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร

จังหวัดขอนแก่น

ณิชา แวนแคว้น

วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน)

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร

จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาความสำเร็จของการดำเนินงานเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอ กรณีศึกษา : เครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอยางตลาดและอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานถอดบทเรียนและสรุปรูปแบบของการดำเนินงานเครือข่ายระบบสุขภาพระดับอำเภอที่ประสบความสำเร็จ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 94 คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานจำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างอำเภอยางตลาด มีความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานให้บริการเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอต่อการดำเนินงานเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 (S.D.=0.86) ผู้บริหารมีระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 (S.D.=0.73) และผู้ปฏิบัติงานให้บริการเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอมีระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 (S.D.=0.86) และกลุ่มตัวอย่างอำเภอกุฉินารายณ์อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D.=0.72) ระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (S.D.=0.78) และผู้ปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (S.D.=0.63) ตามลำดับ และพบว่าความสำเร็จของทั้งสอง

อำเภอเกิดจากการมีรากฐานการพัฒนามายาวนาน เรียนรู้จากแนวคิดการทำงานเชิงรุก การนำบริการเข้าไปในชุมชนไม่ตั้งรับอย่างเดียวมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ผ่านเครื่องมือคุณภาพหลากหลาย ภาวการณ์ช่วยมีความภาคภูมิใจในการทำงานและวิชาชีพของตนเองมีการทำงานเป็นทีม สหสาขาวิชาชีพ การมีสัมพันธภาพที่ดี การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาทั้งระบบ มองปัญหาสุขภาพในมิติที่กว้าง สอดคล้องกับนโยบาย “เมืองแห่งความสุข” ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้เกิดภาคีเครือข่ายและการเป็นเจ้าภาพร่วมในการสร้างสุขภาวะที่ดีของประชาชน

ข้อเสนอแนะ เครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอที่มีความต่างของบริบท สามารถประสบความสำเร็จและทำงานอย่างมีความสุขได้ ภายใต้ภาคีเครือข่ายที่ดูแลซึ่งกันและกัน ให้คุณค่าในการทำงานร่วมกัน การทำวิจัยในพื้นที่มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนางานประจำ สถานศึกษาด้านการแพทย์และสาธารณสุข ควรบูรณาการแนวคิดเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ : ความสำเร็จของการดำเนินงาน; เครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอ (District Health System)

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบัน ปัญหาสาธารณสุขมีความหลากหลายและซับซ้อน ปัญหาสาธารณสุขหลายด้าน ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพียงลำพัง ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานมุ่งตอบตัวชี้วัดเป็นสำคัญมากกว่าสุขภาวะของประชาชน มีบริบทที่แตกต่างกันแต่ต้องตอบสนองนโยบายที่สั่งมาจากส่วนกลาง¹ การทำงานไม่คล่องตัว การทำงานด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และการผลักดันผ่านระบบบริการปฐมภูมิซึ่งเป็นบริการด่านแรกที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด เป็นกลไกและยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาระบบ

สาธารณสุขของประเทศ² เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นทำให้ระบบบริการสาธารณสุขมีประสิทธิภาพมีผลลัพธ์สุขภาพที่ดี ด้วยค่าใช้จ่ายไม่สูงเกินไปการแก้ปัญหาจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานองค์กรต่างๆ³ ระบบสุขภาพอำเภอเป็นรูปแบบการดำเนินงานที่น่าจะเป็นทางออกของปัญหาต่างๆ ได้ ระบบสุขภาพอำเภอ (District Health System) คือการทำงานสุขภาพโดยใช้อำเภอเป็นฐาน มองทุกส่วนในอำเภอเป็นเนื้อเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคีภาคประชาชน โดยมีเป้าหมายขับเคลื่อนการดูแลสุขภาพของคนทั้งอำเภอ ผสมผสานทั้งงานส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาลฟื้นฟูสภาพ เข้าด้วยกัน⁴

ระบบสุขภาพระดับอำเภอมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน สามารถรับรู้ถึงปัญหาความต้องการความจำเป็นในพื้นที่เชื่อมประสานกับระบบบริการสุขภาพในระดับที่สูงขึ้นและเป็นหน่วยงานที่สามารถทำงานในลักษณะของการบูรณาการงานสาธารณสุข ร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพและภาคีต่างๆ ในพื้นที่ ด้วยการขับเคลื่อนงานสาธารณสุขอย่างเป็นระบบ มีทิศทางที่ชัดเจน มีการดำเนินงานที่อยู่บนฐานของข้อมูลปัญหาและบริบทของพื้นที่ยึดหลักการบูรณาการและผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้ประชาชนในระดับอำเภอได้รับการดูแลสุขภาพอย่างทั่วถึง มีสุขภาพที่ดีขึ้น ช่วยประหยัดทรัพยากรและลดการซ้ำซ้อนของการทำงาน กระทรวงสาธารณสุข มีเป้าหมายดำเนินการในปี 2556 ให้ครอบคลุมร้อยละ 25 ของอำเภอทั้งหมด^{5,6} วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ในฐานะสถาบันการศึกษาด้านสาธารณสุข มีบทบาทหลักในการผลิตบุคลากรทางด้านสาธารณสุขซึ่งนับเป็นงานสำคัญยิ่งในการพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุขให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขของประเทศซึ่งบริการปฐมภูมิ คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จในระบบบริการของเครือข่ายอำเภอสุขภาพดี “Primary Care :